

механізму амортизації основних фондів і нематеріальних активів; регулювання розмірів відрахувань прибутку в резервні фонди; регулювання мінімальних розмірів заробітної плати та ін.;

- ринковий механізм регулювання формування і використання прибутку. Попит та пропозиція на фінансовому ринку формують розмір відсоткової ставки за кредитами і депозитами, прибутковість окремих цінних паперів, середню норму прибутковості капіталу та ін.

В міру поглиблення ринкових відносин роль ринкового механізму регулювання формування і використання прибутку банку буде зростати;

- внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу і використання прибутку банку. Механізм такого регулювання формується в рамках самого банку, відповідно регламентуючи ті або інші оперативні управлінські рішення з питань формування, розподілу і використання прибутку. Так, ряд цих аспектів може регламентуватися вимогами статуту банку. Окремі аспекти регулюються цільовою політикою управління прибутком, сформованою у банку;

- система конкретних методів і прийомів реалізації управління прибутком. У процесі аналізу, планування і контролю за формуванням і використанням прибутку використовуються методи, за допомогою яких досягаються необхідні результати. До основних методів відносяться такі: техніко-економічних розрахунків, балансовий, економіко-статистичні, економіко-математичні та ін.

Отже, необхідно підкреслити, що ефективний механізм управління прибутком банку дозволяє в повному обсязі реалізувати цілі і завдання, що стоять перед ним, сприяє результативному здійсненню функцій цього управління.

Висновки. Підбиваючи підсумки, зазначимо, що в умовах ринкової економіки управління прибутком та забезпечення рентабельної діяльності - це необхідні чинники існування будь-якого суб'єкта підприємництва. Прибуток характеризує стійкість кредитної установи, а ефективне управління прибутком забезпечить створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються.

Джерела та література:

1. Поддєрьогін І. О. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / І. О. Поддєрьогін. – К. : Ника-Центр, 2001. – 678 с.
2. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1998. – 544 с.
3. Худа В. В. Управління прибутком торговельних підприємств : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 // В. В. Худа. – К. : Київ, 2007. – 22 с.
4. Савчук В. П. Управление прибылью и бюджетирование / В. П. Савчук. – 2-е изд. – М. : БИНОМ, Лаборатория знаний, 2007. – 432 с.
5. Рибалка О. О. Підходи до управління прибутком банку / О. О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 161-165.
6. Заров К. Г. Обобщенный анализ возможностей повышения прибыли коммерческого предприятия / К. Г. Заров // Финансовый менеджмент. – 2008. – № 1. – С. 3-9.
7. Ткаченко Є. Ю. Система управління прибутком підприємства / Є. Ю. Ткаченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2006. – № 3. – С. 214-220.
8. Радковская Н. П. Методологические подходы к управлению прибылью коммерческого банка / Н. П. Радковская // Банковский менеджмент. – 2006. – № 1. – С. 20-25.
9. Криклій О. А. Управління прибутком банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак; Україн. акад. банк. справи, Нац. банк України. – Суми, 2008. – 135 с.

Кирик О.Г.

УДК 336.73

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Дана стаття присвячена дослідженню забезпечення зростання прибутковості банків України на основі вивчення груп доходів і витрат та врахування стратегічних концепцій розвитку фінансових установ.

Напрямам підвищення прибутковості діяльності банків та стратегії їхнього розвитку присвячені роботи Герасимовича А.М., Ключко Л.А., Дребота Н.П., Борисова А., Цветкової І., Казарезова А.Я., Матвієнко С.В., Шпака Л.О. та інших науковців.

До основних питань, що потребують аналізу та яким присвячена стаття, належать наступні.

- Можливі стратегії розвитку банків з точки зору забезпечення визначеного рівня прибутковості.
- Тенденції зміни основних груп доходів і витрат українських банків (у тому числі перших десяти) та їх вплив на формування чистого прибутку/збитку банків.
- Порівняльний аналіз фінансових результатів банків-лідерів першої групи, з точки зору основних складових їхнього формування.
- Визначення статей доходів та витрат, які доцільно оптимізувати, з метою зростання фінансових результатів банку (у тому числі, в довгостроковій перспективі).
- Формулювання основних напрямків підвищення прибутковості банків України на основі змін у банківських процесах/ продуктах /.

Метою статті є визначення резервів зростання прибутку банків та шляхів їх використання для забезпечення розвитку банківського сектору України.

Задачами статті визначено.

- Виявлення найбільш суттєвих статей та груп доходів і витрат банків України, що впливають на формування фінансового результату.
- Визначення тенденцій зміни доходів і витрат банківського сектору та окремих банків.
- Розробка рекомендацій щодо забезпечення зростання прибутків банків на основі аналізу структури та динаміки доходів і витрат.
- Виділення основних стратегій (у тому числі фінансових) в розвитку банківських установ.
- Визначення напрямів впливу на основні групи доходів та витрат банків з метою реалізації визначеної стратегії їх розвитку.
- Виявлення резервів та основних напрямів зростання прибутку банків (на прикладі АТ «ОТП Банк»).

Підвищення прибутковості банків повинно бути не самоціллю їхньої діяльності, а складовою довгострокової стратегії розвитку фінансових установ. Нарощування прибутків українськими банками дозволяє здійснювати інвестиції у розширення мережі філій, асортименту банківських продуктів, послуг (у тому числі, небанківських); підвищувати якість обслуговування клієнтів; фінансувати фонд оплати праці банківських службовців.

Крім того, важлива роль належить банкам у формуванні макроекономічного середовища. Зростання прибутковості діяльності банків дозволяє фінансовим установам позитивно впливати на економічне становище в державі – через сплату податків, забезпечення додатковими робочими місцями населення, підтримання стабільного грошового обігу.

З метою визначення основних доходних статей банків, головних напрямів витрат та аналізу формування прибутку банків – проаналізуємо основні статті доходів, витрат та чистий прибуток (збиток) банків України у динаміці за 4 звітні періоди (2 роки): 1 півріччя 2009, 2009 рік, 1 півріччя 2010, 2010 рік. (Рис.1, 2) [1].

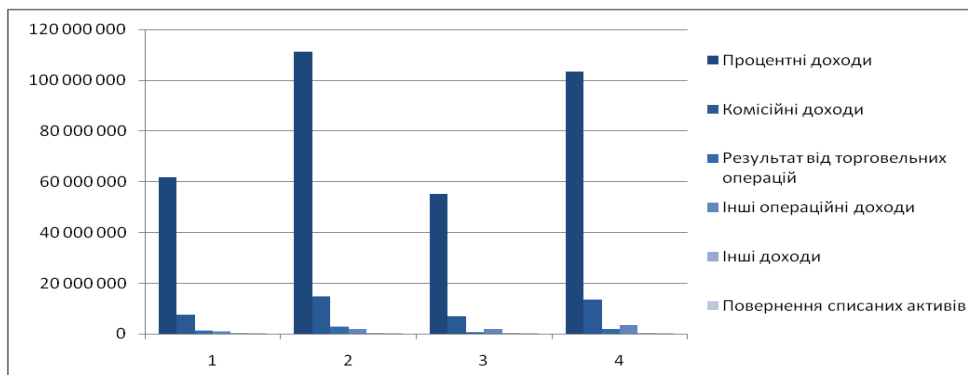

Рис. 1. Структура основних груп доходів банків України за 2009-2010 рр. (4 звітні періоди)

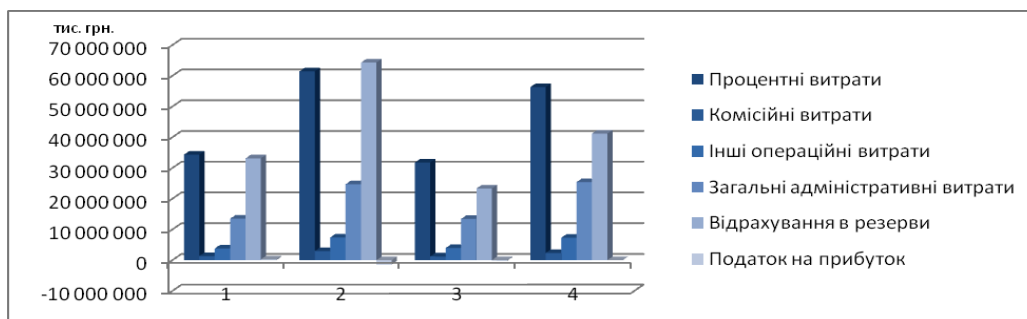

Рис. 2. Структура основних груп витрат банків України за 2009-2010 рр. (4 звітні періоди)

Проаналізуємо зміни доходів і витрат та чистого прибутку (збитку) банків України за середніми даними за 2009 – 2010 роки.

– Доходи банків: процентні зменшуються у середньому за 2 звітні періоди 2010 р., порівняно з середнім значенням за 2 періоди 2009 р. на 7,2 млрд. грн., темп скорочення склав -8,8 %; комісійні скорочуються на 1 млрд. грн. (-8,5 %); інші операційні доходи зростають на 1,3 млрд. грн. (81 %); загальна сума доходів зменшилась на 7,6 млрд. грн. (-7,9 %).

– Витрати: процентні зменшуються у середньому за 2010 р. відносно 2009 р. на 3,8 млрд. грн., темп скорочення -7,9 %; витрати на відрахування в резерви скоротились на 16,5 млрд. грн. (32,3 %); загальні адміністративні витрати практично не змінюються; сукупні витрати зменшились на 19,7 млрд. грн. (-15,8 %).

– Чистий збиток: зменшується за середніми даними за 2 періоди 2010 р. у порівнянні з 2009 р. на 12,1 млрд. грн.; темп скорочення склав -46,1 %.

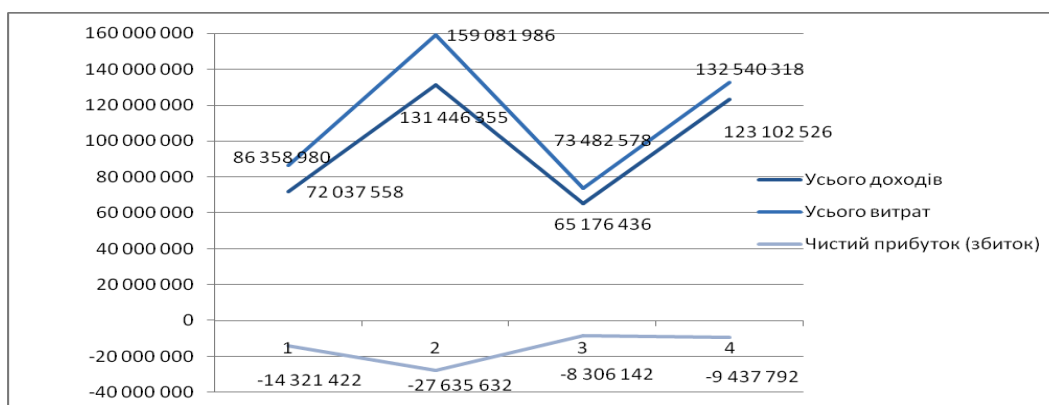

Рис. 3. Динаміка доходів, витрат та чистого прибутку (збитку) банків України за 2009-2010 роки (4 звітні періоди)

Отже, у 2010 році у порівнянні з 2009 р. відбулося скорочення розміру чистого збитку банків України (Рис. 3), що пояснюється такими змінами доходів і витрат:

- темпи скорочення витрат приблизно вдвічі перевищували темп скорочення доходів;
- слід зазначити, що проценті доходи зменшувались більш високими темпами, ніж процентні витрати;
- відбулось суттєве зниження витрат на відрахування в резерви;
- спостерігалось зростання наступних груп доходів: інші операційні, інші доходи, повернення списаних активів;
- інші операційні та загальні адміністративні витрати залишаються практично без зміни у 2010 році.

Таким чином, менеджмент формування прибутку банків України у 2010 році можна охарактеризувати, як більш ефективний, ніж у 2009 році, незважаючи на отримані банками збитки. Звичайно, динаміка результатів діяльності банків України зумовлена також відповідними змінами на фінансовому ринку.

Далі розглянемо **можливості підвищення прибутковості банку відповідно до обраної стратегії розвитку.**

Загальна стратегія розробляється і реалізується для кожної банківської установи як єдиної господарської одиниці на тривалий період і стосується концептуальних, життєво важливих для банку напрямів діяльності. Розроблення стратегії починається з визначення системи стратегічних цілей банку, пріоритетною серед яких є зростання ринкової вартості банківської установи.

До основних функціональних банківських стратегій належать фінансова, організаційна, маркетингова, технологічна, обліково-аналітична, кадрова. На відміну від промислових підприємств, для яких, на думку вчених, найважливішою є маркетингова стратегія, для банківських установ пріоритетною є стратегія фінансова.

До *конкретних фінансових стратегій* належать такі як нарощування капітальної бази банку; розширення депозитної бази; кредитування; інвестування; стратегії розвитку інших фінансових операцій банку (факторингових, лізингових, розрахункових, операцій з банківськими картками). Зазвичай, конкретні фінансові стратегії банку нерівнозначні, а тому можуть мати ієрархічну підпорядкованість [2, с. 27].

Фахівці дають різні визначення *задач фінансової стратегії*:

- забезпечення прибутковості діяльності банку;
- стимулювання зростання доходів;
- підтримання рівня витрат на сталому рівні або їх скорочення;
- підвищення капіталізації банку;
- максимізація ринкової вартості бізнесу.

Як кінцеву мету фінансової стратегії більшість вчених називає максимізацію прибутку у довгостроковому періоді на основі відповідних взаємопов'язаних заходів та рішень. При цьому фінансова стратегія повинна забезпечувати мінімізацію ризиків, дотримання заданого рівня ліквідності, фінансових, нормативно-правових та інших обмежень.

Оскільки кожен банк є складовою банківської системи країни, то результати його діяльності треба розглядати в контексті загальних тенденцій розвитку системи. Для з'ясування позицій окремого банку та обґрунтування цільових рівнів прибутковості застосовують порівняльний аналіз. Зазначимо, що вибір бази порівняння певною мірою залежить від стратегічних цілей банку. Наприклад, якщо стратегічною метою є завоювання лідерства позицій у групі, до якої належить банк, то порівнювати слід з банками, які мають найліпші фінансові показники в тій самій групі.

Порівняємо показники фінансового результату ОТП Банку (далі - Банку) із значеннями відповідних показників лідируючих банків I групи, до якої за розміром активів входив досліджуваний Банк (на початок 2010 року він займав десяте місце в групі). Для порівняння оберемо два банки-конкуренти співставні за формою власності та послугами, які вони пропонують, і які є одночасно найбільш успішними: ПриватБанк та Укрсоцбанк (Табл. 3-5). Це дозволило виявити слабкі місця з точки зору прибутковості діяльності банку та сформулювати рекомендації по їх усуненню [3, с. 247].

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Таблиця 3. Динаміка основних статей доходів десяти провідних банків в Україні за 2008-2010 роки (тис. грн.)

№	Назва банку	2008 р.			2009 р.			2010 р.		
		Чистий процентний дохід	Чистий комісійний дохід	Інші операційні доходи	Чистий процентний дохід	Чистий комісійний дохід	Інші операційні доходи	Чистий процентний дохід	Чистий комісійний дохід	Інші операційні доходи
1	ПРИВАТБАНК	2 868 831	1 970 944	96 528	5 979 343	1 815 661	269 994	3 929 349	1 925 372	293 105
2	УКРЕКСІМБАНК	1 066 787	276 486	66 345	2 383 205	384 809	7 448	2 372 837	364 654	11 305
3	ОЩАДБАНК	1 057 634	451 480	66 819	3 061 756	571 405	79 396	3 109 189	655 533	19 966
4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	2 535 546	853 572	58 103	3 200 607	862 403	33 568	3 137 285	816 257	42 717
5	УКРСИББАНК	1 656 039	378 675	9 775	2 332 602	389 614	13 344	2 109 947	381 150	23 367
6	УКРСОЦБАНК	1 348 120	476 874	77 875	2 276 479	361 306	61 421	2 194 214	367 623	16 785
7	ВТБ БАНК	551 680	180 165	11 094	1 197 539	183 734	7 316	1 217 162	161 837	6 001
8	ПРОМІНВЕСТБАНК	929 356	628 952	107 899	713 682	332 453	21 955	931 843	306 271	37 537
9	АЛЬФА-БАНК	797 461	437 352	103 885	1 828 564	248 230	122 699	1 414 145	127 063	59 616
10	ОТП БАНК	1 001 550	112 597	22 634	1 890 274	225 574	30 182	1 500 504	177 158	41 414

Таблиця 4. Динаміка основних статей витрат десяти провідних банків в Україні за 2008-2010 роки (тис. грн.)

№	Назва банку	2008 р.			2009 р.			2010 р.		
		Адміністративні та інші операційні витрати	Витрати на податок на прибуток	Резерви під заборгованість за кредитами	Адміністративні та інші операційні витрати	Витрати на податок на прибуток	Резерви під заборгованість за кредитами	Адміністративні та інші операційні витрати	Витрати на податок на прибуток	Резерви під заборгованість за кредитами
1	ПРИВАТБАНК	-2 975 259	-577 639	-3 843 479	-3 336 330	-32 553	-2 681 449	-2 770 945	-72 564	
2	УКРЕКСІМ-БАНК	-572 201	-212 311	-2 185 606	-657 244	-14 900	-2 268 105	-537 601	-14 247	
3	ОЩАДБАНК	-1 141 992	-102 845	-691 796	-1 330 182	-325 120	-1 999 058	-1 477 433	-97 484	
4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	-1 816 749	-84 935	-4 002 336	-1 976 402	259 088	-2 062 885	-2 042 326	-34 354	
5	УКРСИББАНК	-1 280 332	-86 363	-3 449 792	-1 363 274	390 255	-4 059 750	-1 376 520	688 540	
6	УКРСОЦБАНК	-927 747	-193 322	-1 875 089	-840 794	-219 636	-1 706 006	-871 014	8 274	
7	ВТБ БАНК	-441 171	-40 818	-992 033	-503 531	-2 962	-895 728	-636 959	-2	
8	ПРОМІНВЕСТ-БАНК	-1 191 982	-171 958	-1 881 895	-857 949	334 105	-984 347	-961 290	0	
9	АЛЬФА-БАНК	-653 397	-44 983	-1 268 730	-1 578 500	-19 572	-1 099 354	-568 208	-169	
10	ОТП БАНК	-539 103	-138 652	-2 610 994	-692 572	-3 303	457 657	-1 969 307	0	

Таблиця 5. Динаміка обсягу чистого прибутку (збитку) десяти провідних банків в Україні за 2008-2010 роки (тис. грн.)

№	Назва банку	Чистий прибуток / збиток			Зміна, %		Місце банку за розміром прибутку	
		2008 р.	2009 р.	2010 р.	2009-2008	2010-2009	2009 р.	2010 р.
1	ПРИВАТБАНК	791 489	521 647	993 103	-34,09	90,38	2	1
2	УКРЕКСІМБАНК	508 810	21 479	34 753	-95,78	61,80	4	5
3	ОЩАДБАНК	281 009	1 180 054	431 303	319,93	-63,45	1	2
4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	680 602	-1 585 437	34 930	-132,95	102,20	10	4
5	УКРСИББАНК	364 553	-1 133 246	-2 056 895	-210,86	-81,50	8	10
6	УКРСОЦБАНК	501 695	85 197	23 748	-83,02	-72,13	3	6
7	ВТБ БАНК	51 373	125	-130 558	-99,76	-104546,40	5	8
8	ПРОМІНВЕСТБАНК	438 297	-1 318 557	-593 099	-200,84	55,02	9	9
9	АЛЬФА-БАНК	57 065	-139 908	775	-145,17	100,55	6	7
10	ОТП БАНК	203 664	-949 992	204 877	-366,45	121,57	7	3

Проведемо аналіз динаміки та структури основних груп доходів, витрат та фінансового результату десяти банків I групи за класифікацією НБУ. У якості еталону для порівняння з ОТП Банком (Банк) оберемо два недержавні банки-конкуренти з високими показниками прибутковості: ПриватБанк (ПБ) та Укрсоцбанк (УБ) (Табл. 3-5) [4].

– Чистий процентний дохід банків зростає у 2009 році в середньому на 87 % до попереднього періоду. У 2010 р. спостерігаємо протилежну тенденцію: для 70 % банків характерне зниження даного показника; середньоринковий темп скорочення склав -6 % (ПБ -34%; для УБ -4 %, Банку -21 %).

– Чистий комісійний дохід більшості банків (60%) зростає на 5 % у 2009 р. у середньому по всім банкам (ПБ -8%; УБ -24%, Банк 100 %). У 2010 р. спостерігається падіння чистого комісійного доходу на 8 % (ПБ 6%; УБ 2%, Банк -21 %).

– Витрати на відрахування в резерви під заборгованість за кредитами у 2010 році скоротились у 70 % банків в середньому на 7 % (ПБ -30%, УС 18%, Банку -118%). У 2009 році дана стаття витрат зросла в середньому на 195 % (по Банку – на 700 %; меншими темпами для ПБ та УБ).

– Адміністративні та інші операційні витрати зростають як у 2009 році, так і у 2010. Відповідно у середньому на 21 і 14 % (ПБ 12%, -17%; УС -9%, 4%; Банк 28%, 184% за відповідні періоди).

– Витрати на сплату податку на прибуток суттєво зменшилися для даної групи банків, що аналізується – на 146 % у 2009 р. та ще на 49 % у 2010 р. (ПБ -94%, 123%; УС 14%, -104%; Банк -98%, -100% відповідно).

– Зменшення розміру чистого прибутку банків у 2009 році становило 105 %; у 2010 – 35 % (не враховуючи збиток ВТБ Банку). ПБ мав падіння ЧП на рівні 34 % у 2009 р., однак вже у 2010 – приріст становив 90 %. Падіння по УБ склало 83 і 72 % у двох періодах, відповідно. Банку вдалося сформувати ЧП у 2010 році, а темп його приросту склав 122% (проти зменшення на 367 % у 2009 році). Це дозволило зайняти Банку друге місце серед банків, з якими проводимо порівняння, за розміром ЧП у 2010 році.

У результаті проведеного вивчення зміни основних груп доходів та витрат, а також фінансових результатів ОТП Банку (Банк) та ще дев'яти найбільших за розміром активів фінансових установ – можна зробити наступні висновки про тенденції зміни, їх причини та ефективність менеджменту доходів і витрат.

– Темпи зниження чистого процентного доходу у 2010 році для Банку є достатньо високими і свідчать про недостатньо ефективну процентну політику.

– Значним було у 2010 р. падіння чистого комісійного доходу в результаті скорочення обсягів грошового обороту у промисловому секторі у цілому.

– У 2009 році Банком для забезпечення нормальної діяльності в умовах дефіциту коштів та внаслідок підвищення вимог НБУ було сформовано значні резерви по заборгованості за кредитами, а у 2010 – фінансування даного напрямку зменшилося.

– Спостерігалось зростання адміністративних та інших операційних витрат.

– У результаті відсутності прибутку у 2009 році та з інших причин – витрати на сплату податку на прибуток значно зменшилися у 2009-2010 роках.

Таким чином, на основі порівняння фінансового результату ОТП Банку та двох його основних конкурентів, а також даних по найбільшим банкам досліджуваної групи було виявлено наступні **можливості підвищення прибутку Банку.**

– Нарощування обсягів кредитування, що задовольнить попит на позичкові ресурси суб'єктів господарювання (розвиток різних видів кредитування: кредити на купівлю автотранспорту, комерційної нерухомості, обладнання; надання експрес-кредитів).

– Стимулювання вибору вкладниками депозитів з довгими строками розміщення та підвищеною доходністю по ним, оскільки банку потрібні, перш за все, довгі ресурси (за рахунок зниження процентних ставок по короткостроковим депозитам; розвитку депозитних ліній; забезпечення додаткових характеристик депозитних вкладів - можливість автоматичної пролонгації вкладу, його поповнення).

– Забезпечення зростання непроцентних доходів (торгівельних, інших банківських операційних доходів, інших доходів), перш за все – комісійних. Так, зростання чистого комісійного доходу можливе через збільшення доходів від розрахунково-касового обслуговування: впровадження нових банківських продуктів, розвитку «зарплатних проектів», збільшення обслуговування клієнтів по системі «Клієнт-Банк», впровадження системи «Інтернет-Банкінг».

– Приділяти більше уваги доходам, які банки можуть отримувати від надання послуг “небанківського” характеру – консультаційних, аудиторських, а також доходам від проведення факторингових і лізингових операцій, доходів від надання поручительств, гарантій. Слід відзначити, що з метою зростання спеціалізації факторингові та лізингові операції ОТП Банком було передано дочірнім структурам.

– У зв'язку з тим, що отримання Банком непроцентних доходів переважно знаходиться під впливом розміру клієнтської бази, необхідно зосередитись також на її розширенні. Дана стратегія передбачає застосування активних маркетингових заходів, впровадження сучасних технологій обслуговування та розробку і представлення на ринок нових банківських продуктів за прийнятними для споживачів цінами.

– З метою збільшення прибутку, який Банк отримує від одного клієнта (частка клієнта) – використовуються заходи перехресного продажу продуктів, забезпечується надання небанківських послуг.

– Зниження цін на послуги, що пропонуються, яке можна досягнути через скорочення витрат по усім процесам у банку, вдосконалення його організаційної структури. Таке скорочення витрат дозволить Банку нарощувати розміри доходів за основними їх групами [5].

Висновки

Банківський сектор України характеризується падінням прибутковості протягом 2009-2010 років. Це пов'язано із зменшенням обсягів кредитування, поверненням вкладів (у тому числі дострокових), зниженням можливостей щодо інвестування (наприклад, на фондовому ринку), скороченням грошового обороту в промисловому секторі країни загалом.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати наступні пропозиції щодо основних напрямів зростання прибутків банків.

– Зростання чистого процентного доходу через залучення більш дешевих ресурсів на довші строки та надання кредитів у більших обсягах надійним позичальникам. Необхідно уникати формування простроченої та сумнівної заборгованості у банків, під яку необхідно створювати додаткові резерви, які збільшують витрати банку.

– Збільшення чистого комісійного доходу за рахунок оптимізації витрат на розрахунково-касове обслуговування. Реалізація карткових проєктів, скорочення безготівкового обігу, що забезпечить нарощування комісійних доходів.

– Зменшення адміністративних та інших операційних витрат за рахунок оптимізації витрат на утримання й експлуатацію основних засобів та нематеріальних активів, інших експлуатаційних витрат, оподаткування.

– Впровадження нових технологій, систем в обслуговуванні клієнтів (Інтернет-Банкінг, Клієнт-Банк) – для розширення клієнтської бази, попиту на основні банківські продукти.

– Реалізація нових депозитних, кредитних продуктів, продуктів з розрахунково-касового обслуговування та інших – для задоволення більш широкого кола потреб споживачів.

Впровадження даних заходів управління рівнем прибутковості банку дозволить збільшити її у довгостроковому періоді, за визначеного рівня ризику.

Джерела та література:

1. Доходи та витрати банків України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm.
2. Криклій О. А. Управління прибутком банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 136 с.
3. Johnson Hazel J. Financial institutions and markets : a global perspective / Hazel J. Johnson. – University of Louisville., McGraw-Hill series in finance, 1993. – 560 p.
4. Дані фінансової звітності банків України. Фінансові результати : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm.
5. Якимова А. М. Проблеми підвищення прибутковості комерційного банку / А. М. Якимова, І. В. Непийвода // Вісник ДНУЗТ ім. академіка В. Лазаряна. – 2009. – № 26. – С. 239.

Козачук М.О.

УДК 339.187.44

ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ВЕДЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Розвиток підприємництва в Україні ставить перед власниками компаній різні завдання, а також стимулює їх до впровадження передових методів залучення інвестицій. Одним з таких методів є франчайзинг.

Франчайзинг в широкому сенсі розуміють, як надання технологій, методик ведення бізнесу, торгової марки для користування іншому суб'єкту господарювання з метою розширення торгової мережі та отримання прибутку.

Франчайзинг – це відносини, які виникають між незалежними суб'єктами підприємництва (юридичними особами та фізичними особами - підприємцями). В цих відносинах одна сторона - франчайзер, що має власну вже ефективно функціонуючу систему підприємницької діяльності, намагаючись розширити власну діяльність (наприклад, збільшити кількість точок збуту товарів та послуг), але при цьому не володіє достатнім капіталом, дозволяє іншому незалежному підприємцю (франчайзі) здійснювати даний вид підприємницької діяльності, використовуючи систему ведення бізнесу, торгівлі знаки франчайзера за винагороду (вступний платіж, роялті). [1]

Щось подібне до того, що сьогодні називають франчайзингом, існувало ще за давніх часів. Це була система, відповідно до якої надавалися певні права чи делегувалися визначені повноваження в обмін за плату. Прикладом такого «франчайзингу» може слугувати баронська система в Англії [2], коли король надавав права баронам щодо збору і підрахунку податків.

Вивченням теорії франчайзингу займаються багато іноземних вчених: Дельтей Ж., Котлер Ф., Ламбен Ж., Мендельсон М., Шейн С., а також вітчизняні: Ковальчук Н.О., Ширококова Н.М., Шкромада В.В., Кошелев С.Г., Ляшенко В.І., Кривонос А.А. та ін. Але незважаючи на кількість публікацій з цієї тематики, питання взаємодії франчайзингу з підприємствами малого та середнього бізнесу в Україні залишається відкритим.

Метою даного дослідження є розгляд умов поширення франчайзингу в Україні. Для досягнення поставленої мети головна увага зосереджена на вивченні основних тенденцій розвитку ринку франчайзингу в Україні, програми фінансування франчайзингу 2010-2013рр., висвітленні головних проблем ведення франчайзингової діяльності в Україні.

У своїй статті автор хоче звернути увагу на цікавий, водночас стабільний план-проект бізнес франчайзингу. Сьогодні франчайзинг – це підприємницька діяльність, згідно з якою на договірній основі одна сторона (франчайзер) передає іншій (франчайзі) за винагороду на визначений строк або без такого:

– право користування торговою маркою;